

Jaroslav Bedrna

Co je projekt PlaNet CenSE

Projekt PlaNet CenSE (Planners Network for Central and South East Europe – Síť plánovačů střední a jihovýchodní Evropy) je jednou ze stěžejních nadnárodních plánovacích aktivit programu INTERREG IIIB¹⁾, určených k realizaci v letech 2000–2006. Projekt navazuje na plánovací spolupráci zemí skupiny CADSES²⁾, založenou projektem Vision Planet v rámci Interreg IIC CADSES v předcházejícím programovém období.

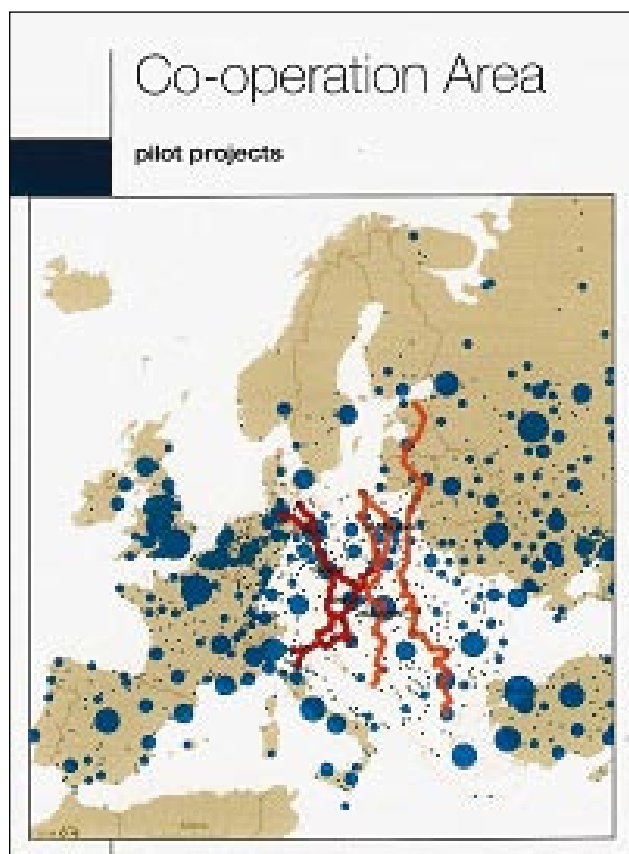
Hlavním smyslem projektu je porozumění společným problematikám územního rozvoje v prostoru CADSES (obr. 1) a jeho porovnání s výsledky a bilancemi programů Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP – European Spatial Development Perspective) a Monitorovací síť pro evropské územní plánování (ESPON – European Spatial Planning Observation Network).

Společným cílem projektu je potvrzení rozvojových potenciálů sídelní struktury v prostoru CADSES (sítě měst v kategoriích MEGA a FUA)³⁾ a potenciálů dopravní infrastruktury se zaměřením na severojižní železniční koridory.

Projektu se účastní 25 projektových partnerů z 15 zemí. Vedoucím partnerem je Rakouský ústav územního plánování ve Vídni (ÖIR – Österreichisches Institut für Raumplanung), účast České republiky zajišťuje Ministerstvo pro místní rozvoj jako projektový partner č. 16. Dva české expertní týmy byly do pilotních částí projektů Metropolitan Networks (Metropolitní sítě)

a North-South Transnational Transport Corridors⁴⁾ (Severojižní nadnárodní dopravní koridory) zapojeny v září 2005.

Projekt byl založen vyjasněním cílů koncem roku 2000 ve Vídni, ukončen byl v listopadu 2006 vydáním výsledných materiálů a uspořádáním závěrečné konference.

Obr. 1: Řešené území CADSES

Popis projektu

Projekt PlaNet CenSE usiluje o vzájemnou prostorovou integraci a nadoborový dialog prostřednictvím tří přístupů:

- založením *European Spatial Planning Gateway* (ESP Gateway – *Evropská brána územního plánování*) k podpoře implementace a dalšího využití ESDP u všech zemí CADSES cestou předávání zkušeností a vzájemným dialogem,
- založením *Forum for Territorial Impact Analysis* (Fórum pro analýzy územních dopadů) k testování dopadů územních analýz (TIAN – Territorial Impact Analysis) prostřednictvím dvou pilotních projektů: *Metropolitan Networks* (zkráceně *MetroNet*) a *North-South Transnational Transport Corridors* (zkráceně *North-South-Corridors* – *severojižní koridory*) k propojení různých nadnárodních projektů s geograficky a tematicky podobnými úkoly,

1) Program INTERREG III je jednou z iniciativ Evropských společenství sloužící k překonávání jakýchkoliv forem bariér vyplývajících z existence státních hranic. Skládá se ze tří částí (A, B, C) a část B je zaměřena na nadnárodní spolupráci mezi ústředními, regionálními a místními orgány za účelem vyššího stupně územní integrace v Evropě.
2) Pro potřeby Iniciativy Společenství INTERREG IIIB je území Evropy rozděleno do několika tzv. prostorů. Česká republika náleží k prostoru CADSES (Central, Adriatic, Danubian and Southeastern Space – středoevropský, jaderský, podunajský a jihovýchodoevropský prostor).
3) Projekt ESPON 1.1.1 „Urban areas as nodes in a polycentric development (Městské oblasti jako uzly polycentrického rozvoje)“ člení vybrané prvky evropského osídlení do kategorií MEGA (Metropolitan

Growth Area – metropolitní růstové oblasti) a FUA (Functional Urban Area – funkční urbanizované oblasti) s nadnárodním až regionálním významem. Prvky FUA jsou u zemí s počtem nad 10 mil. obyvatel registrovány v případě měst, která mají v jádrovém území nejméně 15 tis. obyvatel a více jak 50 tis. obyvatel v urbanizovaném zázemí (projektem je v Evropě identifikováno více než 1959 FUAs s více jak 20 tis. obyvateli). Prvky MEGA korespondují s těmi FUA, která mají nejvyšší účinky v počtu obyvatel, v dopravě, výrobě, vzdělávání, správních funkcích apod. (projektem je v Evropě identifikováno 76 excelentních MEGAs).

4) Bedrna, Körner pro část MetroNet, Atelier T-plan (Wichsová, Boháčová) pro část North-South-Corridors.

Obr. 2: Trend Scenario 2020

- pořádáním příležitostných konferencí PlaNet CenSE, na kterých jsou související otázky územního rozvoje diskutovány a rozvíjeny prostřednictvím spolupráce národních expertů v souladu s implementací nadnárodních cílů projektu.

Ze soustředěných analýz pilotních projektů *MetroNet* a *North-South-Corridors* vyplývají možné scénáře budoucího vývoje urbánních systémů a dopravní infrastruktury v CADSES, jejichž výsledky přinášejí zároveň souhrnné strategie pro rozvoj tohoto území.

Co je MetroNet

Pilotní projekt *MetroNet* zkoumá síť měst CADSES ve vztahu k jejich přínosům pro polycentrický rozvoj na evropské úrovni. Posuzovány jsou územní užítky existujících a vyvíjejících se polycentrických sítí mezi metropolitními regiony. Kromě potenciálů nových, dynamicky se rozvíjejících jádrových území je zvláště zkoumán prostor tzv. *Centrálního východního trojúhelníku* (vytýčený zhruba spojnicemi metropolí Warszawa–Praha–Budapest, včetně metropolí Wien a Bratislava).

Práce na *MetroNet* vycházejí z výsledků ESPON 1.1.1 k polycentrickému rozvoji sídelní struktury. Původní registrace měst v rámci ESPON byly projektem zpřesněny,

5) Druhý návrh 08/2006.

Obr. 3: Proactive Scenario 2020

systém sítě měst k roku 2020 byl značně doplněn. Pracovní tým *MetroNet* sestavil na základě toho dva scénáře možného budoucího vývoje⁵⁾. Prvním je *Trend Scenario 2020* (obr. 2), jenž ukazuje možné budoucí šance v systému měst prostřednictvím předpokládaných individuálních rozvojových potenciálů jejich urbanizovaných území (prvky *MEGA* a *FUA*), druhým jako doplněk je *Proactive Scenario 2020* (obr. 3), ukazující města s vysokými potenciály pro kooperace s okolními urbanizovanými prostory.

V druhém případě je předpokladem převzetí kooperativních strategií blízkých přeshraničních měst podobné úrovně na poli plánování, veřejných služeb, vzdělávání, cestovního ruchu apod., jejichž specifické funkční profily jsou schopny při společném spolupůsobení zlepšit účinnost kooperujících měst v celkové konkurenci metropolitních území.

Co je North-South-Corridors

Pilotní projekt *North-South-Corridors* přibližuje výběr pro další financování a realizaci TEN (*Trans-European Networks – Transevropské sítě*) v CADSES. Zaznamenává, které z infrastrukturních prvků a projektů financovaných a realizovaných členskými zeměmi CADSES (obr. 4, 5) mají při okraji centrálního území tzv. *Pentagonu* rysy evropských priorit.

Cíli *North-South-Corridors* jsou vyhodnocení příspěvků severojižní železniční infrastruktury k regionálnímu rozvo-

Obr. 4: Evropské priority 2005

ji a ostatním cílům definovaným TIAN, objasnění specifických přínosů u projektů klíčové železniční infrastruktury a poskytnutí základních dat k analýze vlivů těchto železničních koridorů na vytváření metropolitních sítí.

Metodou jsou vícekritériální analýzy nadnárodních železničních spojení mezi Baltickým a Jaderským mořem. Zkoumány jsou jejich kapacity, funkce v sítích metropolí, náklady, objemy přepravy ap. Postup sestává ze srovnávacích analýz všech koridorů v CADSES a z detailních analýz klíčových spojení v zúženém západním koridoru.

České příspěvky do projektu

Oba české expertní týmy přispěly do projektu PlaNet CenSE několika významnými vstupy. U pilotního projektu *MetroNet* jimi v důsledku nedostatečných údajů a chybějící registrace významných měst České republiky v projektu ESPON 1.1.1 byly především:

- v listopadu 2005 úvodní obeznámení pracovní skupiny s velikostní strukturou měst ČR podle metodiky ESPON, s vyznačením hlavních přeshraničních kooperačních prostorů (*obr. 6*),
- v březnu a dubnu 2006 upřesnění kategorií prvků MEGA a nadnárodně / národně významných prvků FUA v ČR v souladu s návrhem PÚR a výsledky sčítání ČSÚ z 12/2005, s upřesněním hlavních přeshraničních kooperačních prostorů ČR (*obr. 7*),

Obr. 5: Nejdůležitější spojení

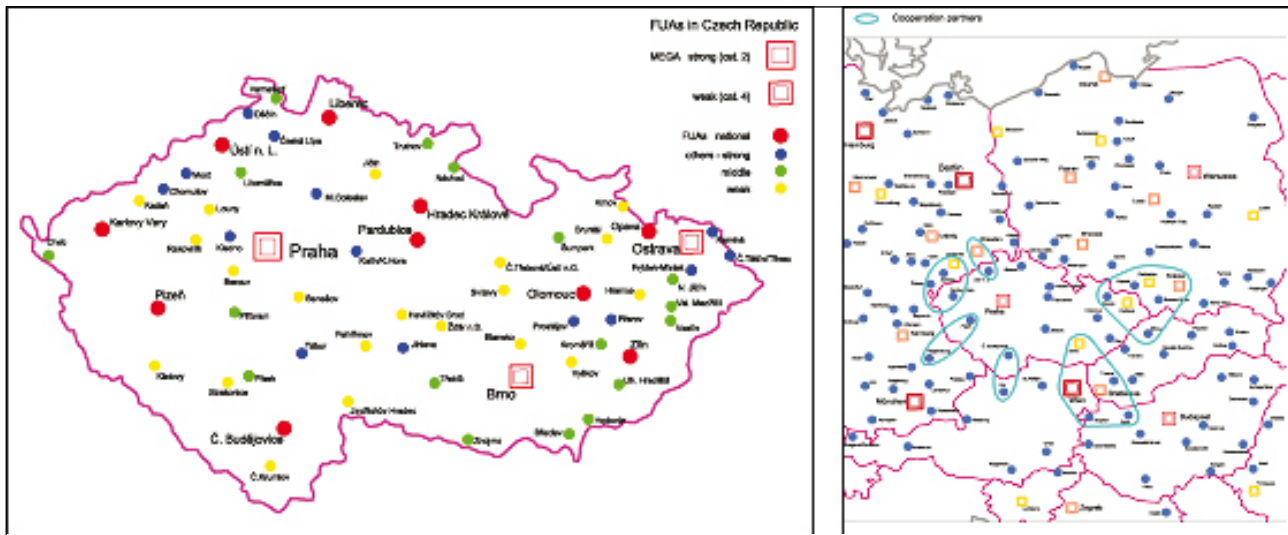
Poznámka: Za klíčové linie North-South-Corridors CADSES v obr. 5 jsou projektem označena spojení: Rostock – Berlin Ost, Berlin – Dresden, Dresden – Praha, Praha – Linz, Linz – Selzthal, Katowice – Ostrava, Bratislava – Žilina – Katowice, Břeclav – Wien / TEN-Node, Graz – Klagenfurt, Graz – Maribor, Maribor – Ljubljana, Divaca – Koper, Ljubljana – Cervignano, Wiener Neustadt – Szombathely, Szombathely – Graz, Česká Třebová – Olomouc.

- v červenci 2006 reakce na první návrh (1st Draft) závěrečné zprávy projektu PlaNet CenSE mj. s upozorněním na stále chybějící zobrazení vybraných FUA v ČR,
- v září 2006 reakce na druhý návrh (2nd Draft) závěrečné zprávy projektu PlaNet CenSE mj. s přehledem vyžádaných charakteristik projektem podchyovaných FUA v ČR.

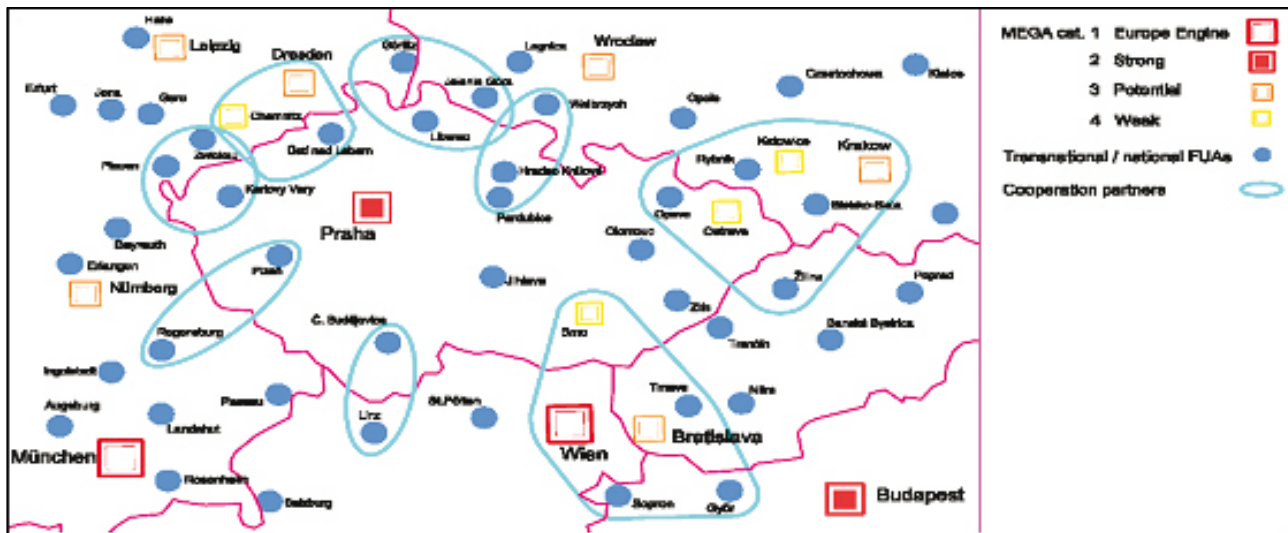
Výsledky uvedených snah vůči výsledkům projektu ESPON 1.1.1 a zhruba jednorozhodný posun mezi původní a novou registrací i kategorizací prvků MEGA a FUA na území ČR ilustruje *obr. 8*.

U pilotního projektu *North-South-Corridors* expertní tým doplnil a zpřesnil základní informace o stavu a připravovaných záměrech přestavby hlavních železničních koridorů na území ČR. Příspěvky do projektu se průběžně týkaly zejména:

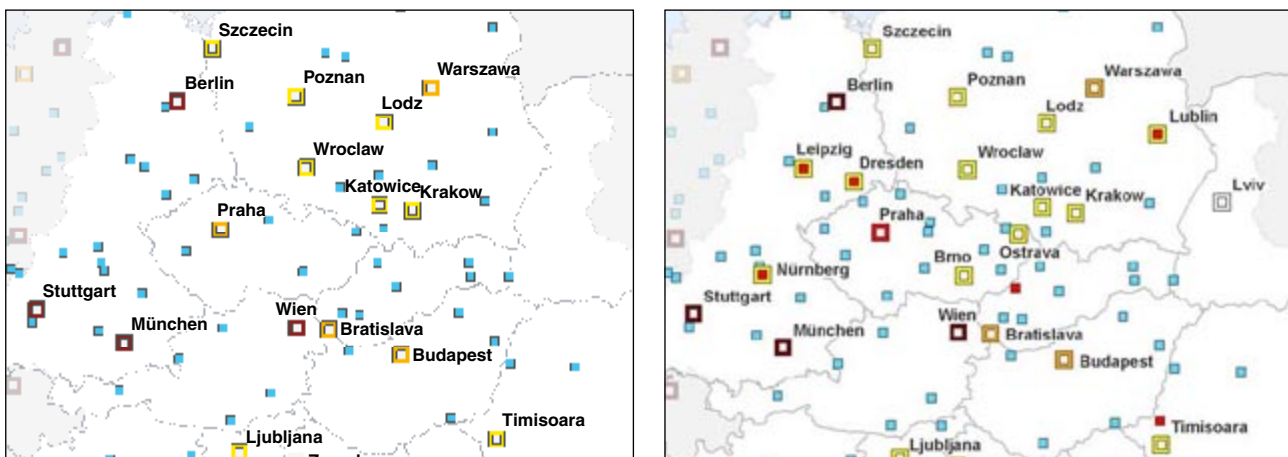
- v listopadu 2005 úvodního obeznámení pracovní skupiny s koncepcí a rozvojem tranzitních železničních koridorů na území ČR (*obr. 9*),

Obr. 6: MEGAs / FJAs a přeshraniční kooperační prostory (Ancona 11/2005)

Obr. 7: Upřesnění MEGAs / FJAs a přeshraničních kooperačních prostorů (Budapest 04/2006)

Obr. 8: Porovnání původních registrací ESPON 1.1.1 z 09/2005 a druhého návrhu PlaNat CenSE z 08/2006

Obr. 9: Tranzitní železniční koridory (Ancona – 11/2005)

- v březnu a dubnu 2006 upřesnění základních údajů o jednotlivých tratích a úsecích I. – IV. tranzitního železničního koridoru,
- v červenci 2006 reakce na první návrh (1st Draft) závěrečné zprávy projektu PlaNet CenSE,
- v září 2006 reakce na druhý návrh (2nd Draft) závěrečné zprávy projektu PlaNet CenSE mj. s doporučením koordinace s doplňovanými FUAs v ČR a ve vztahu k Politice územního rozvoje s informací o nově se formující rozvojové ose pro kombinovanou dopravu (KD1) Ústí nad Orlicí–Lichkov–Miedzylesie jako součásti potenciálního kolejového spojení Wien–Brno–Ústí nad Orlicí–Lichkov–Kłodzko–Wrocław (obr. 10).

Shrnutí

Projekt PlaNet CenSE je svým odborným a politickým významem i rozsáhlým územním vymezením jedním z rozhodujících plánovacích podkladů EU pro aktualizaci projektu ESPON II a zvláště pro upřesnění vizí a strategií budoucího rozvoje evropského kontinentu v nově chystané a územně rozšířené paralele ESDP s označením „Stav a perspektivy území EU“ (*State and Perspectives of the EU*

Obr. 10: Koridor kombinované dopravy KD1

Territory). Aktivní účast všech projektových partnerů a výsledky projektu značně prospějí území CADSES při novém hodnocení jeho rozvojových potenciálů a významně posílí jeho šance na těsnější funkční zapojení do širších evropských rozvojových struktur.

Bližší informace o projektu lze získat na webových stránkách www.planet-cense.net.

Použité zdroje:

PlaNet CenSE. Metropolitan Networking in CenSE backed by North-South Rail Corridors. Final Report of the Pilot Projects. Editor: Austrian Institute for Regional Studies and Spatial Planning, Vienna : November 2006 (obr. 1, 2, 3, 4, 5, 8).

Národní prezentace MetroNet týmu za ČR, Ancona, listopad 2005 (obr. 6, 9).

Národní prezentace MetroNet týmu za ČR, Budapešť, duben 2006 (obr. 7).

Politika územního rozvoje České republiky (obr. 10).

Ing. arch. Jaroslav Bedrna
AURS, s.r.o.

ENGLISH ABSTRACT

The PlanNet CenSE Project, by Jaroslav Bedrna

The PlaNet CenSE project (*Planners Network for Central and South East Europe*) was one of the essential planning activities of the INTERREG IIIB programme, meant to be realized during the years 2000 to 2006. The project is a continuation of the planning cooperation of the CADSES countries, a group of nations involved in the Vision Planet project of the INTERREG IIC CADSES programme in the previous programme period. The main aim of the project is the grasp of the common problems of spatial planning in the CADSES zone (Fig. 1) and their comparison to the results and conclusions of the *European Spatial Development Perspective* (ESDP) and *European Spatial Planning Observation Network* (ESPON) programmes. The objective of the project is to confirm the development potential of the settlement structure within the CADSES zone (cities of the MEGA and FUA categories) and the transportation infrastructure potential, focusing on the north-south railway corridors. Twenty-five project partners from 15 countries are involved. The coordinator is Austria's ÖIR Wien (*Österreichisches Institut für Raumplanung*). The Czech Republic is participating through the Ministry for Regional Development, with two Czech expert teams involved in the pilot stages of the *Metropolitan Network* and *North-South-Corridors* in September 2005. The project commenced at the end of 2000 in Vienna, clarifying its targets, and terminates in November 2006 with the final conference and the publication of the results.